

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา คู่มือ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.3 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 2.3 ความหมายของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.4 หลักการสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.5 กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.6 ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
4. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การประกันคุณภาพการศึกษา

1. ความเป็นมาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าวส่วนหนึ่งจะมาจากการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากระบบสถานศึกษา ในขณะที่สังคมโลกพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาในระบบโรงเรียนจำเป็นต้องสนองต่อการพัฒนา

ศักยภาพของเยาวชนให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไป ดังกล่าวดังนั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการอยู่ขณะนี้จะต้องเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดไว้ในหมวด 6 เรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาว่า จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับให้ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพ ได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และกระบวนการบริหารการจัดการ

การประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโรงเรียน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ดูแลสถานศึกษานั้น ดังนั้นการที่โรงเรียนประเมินตนเองและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ประเมินมาตรฐาน โรงเรียน จึงเป็นการประกันคุณภาพภายใน
2. การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองเพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาการประเมินความพร้อม ความหมายของการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงส่วนที่แตกต่างในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ แต่ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนจะเป็นกระบวนการพัฒนาที่โรงเรียนร่วมกับชุมชน ดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังที่ได้สร้างข้อตกลงร่วมกันได้

ดังนั้น กระบวนการในพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการสำคัญคือ การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยโรงเรียนต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจว่า การบริหารองค์กรของโรงเรียน

2. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การประกันคุณภาพการศึกษา ไว้หลายทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2541 : 2) ให้ทัศนะว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วน ตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2) ให้ความหมายว่าการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ นั้นจะให้ผลผลิตของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541 : 4) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนเอกชนมีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ และ โรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคน

กรมสามัญศึกษา (2542 : 14) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง เป็นกระบวนการการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สุกัญญา ภูวิโคก (2543 : 12) การประกันคุณภาพหมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 7) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

3. ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว คือคุณภาพของคน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาของกรมวิชาการปี พ.ศ. 2540 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 เช่น คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ของนักเรียนชั้น ม. 6 มีค่าไม่ถึงร้อยละ 30 แสดงว่า นักเรียนทำข้อสอบได้ไม่ถึง 1 ใน 3 ของข้อสอบทั้งหมด นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแล้ว จริยธรรม คุณธรรม และความปลอดภัยของร่างกายและจิตใจของเด็กไทยก็อยู่ในสถานะเสี่ยงเช่นเดียวกัน

ดังตัวอย่างของปัญหาสุขภาพเพศติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสถานศึกษาขณะนี้ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้น จากการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี (สสวท.) เกี่ยวกับการทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของสมาคม นานาชาติเพื่อการประเมินผลทางการศึกษา พบว่า เด็กไทยทำคะแนนได้ดีสำหรับข้อสอบแบบ เลือกตอบที่ใช้ทักษะพื้นฐาน (เช่น การบวก ลบ คูณ หาร) หรือข้อสอบที่ใช้ความจำแต่ไม่สามารถ ทำข้อสอบที่เป็น โจทย์ปัญหาที่ต้องคิดวิเคราะห์ หรือต้องเขียนคำตอบอธิบายยาว ๆ แสดงให้เห็นถึง ปัญหาในการคิดวิเคราะห์ และการเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นคำพูดของเด็กไทย ในขณะที่ ความสามารถดังกล่าวเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1)

จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาว่าจำเป็นจะต้องได้รับการ พัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ จริยธรรม คุณธรรม ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทย โดย จะต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้ หน่วยงานทางการศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้อง จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ให้มีการเสนอผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งที่จัดทำอย่าง น้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 49 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อ หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ ความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถ

ในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และได้กำหนดหลักการสำคัญข้อหนึ่งคือ ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยที่กำหนดให้ “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” เป็นภารกิจสำคัญหมวดหนึ่งที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ อีกทั้งต้องเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดด้วย ดังนั้นในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างยั่งยืนนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนักรับรู้ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบ มีคุณภาพ ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมาย และดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก หรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเอง ตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็นระยะ จะช่วยให้งานบรรลุผลได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษา ด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนต้องมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน เช่นนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ก็จะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะต้องมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจะต้องมีการทำงานที่เป็นระบบและมีคุณภาพ ส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจ แก่ผู้รับบริการ ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงานว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด

2. วิวัฒนาการของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปี พ.ศ. 2544 สืบเนื่องจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้นในช่วงเวลาที่ยังไม่มีกฎกระทรวงจึงได้มีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ให้สถานศึกษาถือปฏิบัติไปพลางก่อนปี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้

ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา โดย เน้นความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามภารกิจ 8 ประการ ดังนี้ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) การจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี และ 8) การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดย เน้นการดำเนินการประเมินตนเอง พัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานคุณภาพ การศึกษาประจำปี เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก แนวคิดการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันเพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาได้ผลผลิตที่มี คุณภาพ ปี พ.ศ. 2553 ด้วยเหตุที่มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ บัญญัติให้มี ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับและต้องเป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด ดังนั้นจึงได้มีการยกเลิกกฎกระทรวงที่ออกไปแล้ว และให้ใช้กฎกระทรวงที่ปรับใหม่ คือ กฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แทน โดยที่หลอมรวมการ ประกันคุณภาพภายในของการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และ การประกันคุณภาพภายนอกไว้ในฉบับเดียวกัน กฎกระทรวงฉบับนี้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยัง กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน” ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ ในด้านการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษา หรือการประเมินการจัดการศึกษา จำนวนไม่เกิน 9 คน แต่งตั้งโดยรัฐมนตรี เพื่อช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดรวมทั้งสามารถแข่งขันกับนานาชาติและผู้เรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดัน ๆ เมื่อเข้าร่วมแข่งขันในเวทีโลก หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 8 ประการ ดังนี้คือ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน

การศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องดังนั้นจะเห็นได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ยังคงกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติไว้เช่นเดิม กล่าวคือ ให้สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการพัฒนาและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ใช้กระบวนการบริหารที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการบริหารและจัดการศึกษา มุ่งให้การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็น “การประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลอันเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 4 – 6)

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่าวิวัฒนาการของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเริ่มจากปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2553 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกที่ชัดเจนขึ้น โดยที่หลอมรวมการประกันคุณภาพภายในของการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกไว้ในฉบับเดียวกัน แต่ยังคงกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติไว้เช่นเดิม

3. ความหมายของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 วรรค 7 กำหนดว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นเป็นการประเมินตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 9) สอดคล้องกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2544 : 9 – 10) ที่ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง กลไกขับเคลื่อนให้สถานศึกษาพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง บนหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาภาระความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องอันนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สังคมมั่นใจว่า ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถบุคลิกลักษณะและคุณสมบัติตามหลักสูตรอย่าง

แท้จริง และ รุ่ง แก้วแดง (2544 : 104) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแล สถานศึกษานั้น นอกจากนี้ ชงชัย บุญเรือง (2547 : 8) ยังได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาว่าหมายถึง ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการเรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพและการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น ๆ หรือโดย หน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษานั้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. หลักการสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (Internal Quality Assurance) เป็นระบบที่สถานศึกษาสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจน องค์กรหรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงานว่า สถานศึกษาสามารถจัด การศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมคาดหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัวและชุมชน ตามความเหมาะสม ด้วยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพทั้งองค์กร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูและผู้บริหารตระหนักถึงเป้าหมาย คือผลประโยชน์ที่เกิดกับ ผู้เรียนเป็นอันดับแรก ดังนั้นการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงมีผู้ให้หลักการสำคัญไว้ ดังนี้คือ ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2542 : 34-35) และอริรัตน์ วัฒนสิน (2543 : 8-12) ได้ให้หลักการ และแนวคิดในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสอดคล้องกัน คือ 1) การ กระจายอำนาจทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการศึกษา 3) การจัดการและการบริหาร และ 4) การยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นการบังคับรัฐให้ดำเนินการและสนับสนุนการดำเนินการ บริหารและจัดการศึกษา โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการประกัน คุณภาพการศึกษา ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) ได้ให้หลักการใน

การประกันคุณภาพไว้ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายในคือการที่สถานศึกษา ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้นุคลากรเสียหายโดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดกับผู้เรียน 2) การประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนใน สถานศึกษาไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษาโดย สถานศึกษาต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจนทำตามแผนตรวจสอบ ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบมีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนา คุณภาพของการทำงาน และ 3) การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายวางแผนติดตามประเมินผลพัฒนาปรับปรุงช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพเป็นไปตามความ ต้องการของผู้ปกครองสังคมและประเทศชาติ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 6 - 7) จึงได้ กำหนดว่า การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ต้องยึดหลักการ และแนวคิด 3 ประการ คือ 1) การกระจายอำนาจ (Decentralization) สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร และตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และผู้สอนทำบทบาทหน้าที่ในการสอน จัดกิจกรรมและพัฒนาสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ อย่างเต็มที่ สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ความต้องการของชุมชน และสังคม ได้มากที่สุด 2) การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือ คณะทำงานในส่วนอื่นๆ ของสถานศึกษา โดยมีการร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา และ 3) การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องได้รับรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน และ เพื่อการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาว่า สามารถนำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่ ได้กำหนดร่วมกันไว้หรือไม่ จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าว สถานศึกษาต้องสร้าง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (School Improvement Plan) เลือ กวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดผลได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม มีการประชาสัมพันธ์

เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้เพื่อเป็นสัญญาประชาคมและเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า หลักการสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นระบบการทำงานปกติเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกฝ่ายที่ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ 1) การกระจายอำนาจ 2) การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ และ 3) เป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

5. กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษายึดหลักการ 3 ประการ คือ 1) การกระจายอำนาจ (Decentralization) สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร และตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และผู้สอนทำบทบาทหน้าที่ในการสอน จัดกิจกรรมและพัฒนาสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และสังคมได้มากที่สุด 2) การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะทำงานในส่วนอื่น ๆ ของสถานศึกษาโดยมีการร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา 3) การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องได้รับรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน และเพื่อการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาว่าสามารถนำพาผู้เรียน ไปสู่มาตรฐานที่ได้กำหนดร่วมกันไว้หรือไม่ จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าว สถานศึกษาต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (School Improvement Plan) เลือกลกวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้เพื่อเป็นสัญญาประชาคม และเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงมีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินคุณภาพภายใน เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา

การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ โดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนา กิจกรรม/โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้น จึงตั้งอยู่บนฐานความเป็นจริง มีความเป็นไปได้และสำเร็จผลในเวลาอันเหมาะสม

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบ

ความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อจะตรวจสอบความก้าวหน้า สถานศึกษาจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่แสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนและการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี มีวิธีการเก็บข้อมูลที่ไม่ยุ่งยากและเกิดจากการปฏิบัติงานจริง ข้อมูลสารสนเทศที่จะแสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ไม่ควรจะน้อยกว่า 3 ปี การศึกษา ดังนั้นครูทุกคนต้องสามารถแสดงข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล รายห้องเรียน รายชั้น รายกลุ่มสาระ จนเป็นข้อมูลรวมระดับสถานศึกษาได้ หรือ โครงการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการก็จะต้องสามารถตอบได้ว่า เหตุใดจึงเพิ่มกิจกรรมใหม่ขึ้น หรือปรับลดกิจกรรมบางอย่างลง ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้ จะถูกนำไปสรุปรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบเพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาต่อไป

3. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ

ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้ง “สร้างจิตสำนึก” ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็น “ความรับผิดชอบร่วมกัน” ของทุกคน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก แต่ในระดับสถานศึกษานั้นแท้จริงแล้วคือหน้าที่หลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน โดยมีคุณภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเป็นเป้าหมาย ซึ่งในปัจจุบันกำหนดในรูปของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ฉะนั้นในการคิดกิจกรรม/โครงการหรือพัฒนานวัตกรรมใดต้องสะท้อนผลที่เกิดกับผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องเกิดจากผู้ปฏิบัติงานทุกคนทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานร่วมกันได้ดี รับผิดชอบและยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เลือกแนวทางที่ดีที่สุด ยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน และพร้อมที่จะแก้ไขให้ดีขึ้น

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่ากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินคุณภาพภายในกระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนา กิจกรรม/โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้น 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและ 3) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6. ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 3 ประการ คือ

6.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บัณฑิตและกระบวนการ และ 2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุเทศ์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6.2 การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน และ 2) มาตรฐานการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตามแนวมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย 1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และ 3) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม หรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 2 – 3)

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ใช่ภาระงานใหม่ของสถานศึกษา เพียงแต่เป็นการนำภาระงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมที่สถานศึกษาทุกแห่งมีการดำเนินการอยู่แล้วและมุ่งเน้นไปที่คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรอันเป็นการสอดคล้องกับ หลักการเน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสามารถจัดลำดับได้ ดังนี้คือ 1) จัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษา 2) กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 4) ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารภายในสถานศึกษา 5) ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 6) ประเมินมาตรฐาน การศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การดำเนินงานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องยึดหลักดังต่อไปนี้คือ 1) เน้นสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริ โภคทั้งภายในและภายนอก คุณภาพภายใน หมายถึง ความพึงพอใจในความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียน ส่วนคุณภาพภายนอก หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อความอยู่รอดและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม 2) ต้องเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เป็นการวางแผนป้องกันล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดปัญหา 3) สร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชาและข้อเท็จจริง 4) การตรวจสอบและการประเมินผล มีจุดประสงค์เพื่อได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับใช้วางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 5) การออกแบบและกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะสามารถพัฒนาคุณภาพ 6) ต้องสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย และ 7) เน้นการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ

ทั้งนี้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 14) ได้เสนอแนวดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนที่สำคัญ ๆ คือ 1) การจัดทำธรรมนูญ โรงเรียน ธรรมนูญ โรงเรียนเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญ โรงเรียนเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยมีแนวทางการจัดทำคือ ศึกษา ทบทวน สถานภาพปัจจุบันจากข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ข้อมูลพื้นฐานทั้งของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมแล้วจึงจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา โดยมีหัวข้อสำคัญคือภาพรวมของสถานศึกษา เป้าหมายของสถานศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้เรียน แผนงบประมาณ แผนการกำกับตรวจสอบและรายงาน เมื่อจัดทำธรรมนูญ โรงเรียนเสร็จแล้ว นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นชอบแล้วจึงประกาศใช้ธรรมนูญโรงเรียนต่อไป 2) การบริหารจัดการคุณภาพเป็นการนำทรัพยากรและวิธีการต่าง ๆ มาดำเนินการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องจัดระบบคุณภาพโดยเน้นระบบคุณภาพด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดการบริหาร กำหนดนโยบายแนวดำเนินงาน และวิธีปฏิบัติงาน ประกาศใช้ระบบคุณภาพ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น

เทคนิคการจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อ การวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น และติดตามกำกับ ฝ้า
ระวังการดำเนินงานและผลการดำเนินงาน ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ 3) การ
ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงาน
การประเมินสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพที่กำหนดใน
ธรรมนูญสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) การรายงานคุณภาพการศึกษา เป็น
การสื่อสารให้ผู้เรียนผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงความก้าวหน้าและ
ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา
อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอส่วนวิธีดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มี
ประสิทธิภาพสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามระบบ
คุณภาพได้ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ ตลอดจน
สร้างจิตสำนึก และสร้างวัฒนธรรมการทำงานคุณภาพ
2. ปรับปรุงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาหรือกำหนดใหม่ให้ตรงกับความปรารถนา
ของชุมชนและให้ทันสมัยเสมอ
3. จัดทำข้อมูลสารสนเทศคุณภาพการศึกษาด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
ผู้เรียนและบุคลากรมาวิเคราะห์และแปลผลให้มีความหมายเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของ
สถานศึกษา เช่น นำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย เป็นต้น
4. พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ดังนั้นการ
ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสถานศึกษามี
ศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้บรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
ระยะกลาง (3-5 ปี) และแผนพัฒนาประจำปีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจของสถานศึกษาโดยใช้
ข้อมูลสารสนเทศปัจจุบันมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยที่ต้องปรับปรุง รวมทั้งศักยภาพของสถานศึกษา
และความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนในแต่ละปี
รวมทั้งระบุวิธีการดำเนินงานพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่มั่นใจว่าจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
6. การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา เป็นการจัดระบบบริหารจัดการ
ทรัพยากรและการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการร่วมตัดสินใจของ ทุก
ฝ่ายแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพในสถานศึกษา รวมทั้งแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่
ตรวจสอบทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

7. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและดูแลส่งเสริมให้การจัดการศึกษาพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาและให้ความเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

8. การประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับชั้นที่เป็นตัวประกอบ ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในวิชาแกน โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน

9. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นการแสดงภาระความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบผลการปฏิบัติทุกสิ้นปีการศึกษา

10. การกำกับประเมินและผดุงระบบประกันคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการส่งเสริมพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ เพื่อให้งานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2543 : 14- 30)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดขั้นตอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การดำเนินการและการจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก พัฒนาคความรู้ ทักษะ และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ปัญหาสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายในก็คือการบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ และเป็นงานที่ต้องทำอยู่แล้วจึงทำให้รู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระ นอกจากนั้นบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จำเป็นต้องสร้างความตระหนักและพัฒนาคความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเป็นอันดับแรก โดยอาจดำเนินการ ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในการทำงานเป็นทีม และ 2) การพัฒนาคความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากร โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสานกำกับดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วน

รับผิดชอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมายในรูปของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการมีคณะกรรมการตาม โครงสร้างการบริหาร และให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตน จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านผู้เรียนอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาารอบด้านครบทุกด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 14-17)

2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ ประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกัน ดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan-P) เป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่จะต้องใช้ในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า การวางแผน (Planning) หมายถึง การคิดหาทางเลือกล่วงหน้าในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดให้ได้ผลคุ้มค่ามากที่สุด โดยการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการวางแผน ในการวางแผนใด ๆ ก็ตาม จะมีขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญคือ

2.1.1 การกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2.1.2 การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายเพื่อที่ว่าเป้าหมายใดสำคัญมากน้อยกว่ากันเพื่อกำหนดกิจกรรมบุคลากร ทรัพยากร และระยะเวลาที่จะดำเนินการ

2.1.3 การกำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีการปฏิบัติงาน คือ การนำเป้าหมายมาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ

2.1.4 การกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

2.1.5 การกำหนดงบประมาณ โดยคำนึงถึงความพอเพียงและความเหมาะสมระหว่างรายรับ-รายจ่ายอย่างรอบคอบ

2.1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D) เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่างการดำเนินงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและควรมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาคงจะ

2.2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข

2.2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 กำกับ ติดตาม (Monitoring) ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน และ

2.2.4 ให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check-C) การประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้องจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนาในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็ง ประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษาจะต้องมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Act-A) เมื่อบุคลากรแต่ละคนแต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมดแล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวดผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไปการเผยแพร่ผลการประเมิน อาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในสถานศึกษา จัดบอร์ดหรือจัดทำรายงานผลการประเมินฉบับย่อแจกบุคลากรผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการ

วางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 28-40)

3. การจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำ รายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครองหรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก โดยดำเนินการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และเขียนรายงาน การรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารควรมี 2 แบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูล แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการเพื่อใช้สำหรับ รายงานหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงานสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มาก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลของสถานศึกษาได้มาก ขึ้นเนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรมีหัวข้อดังนี้

3.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษาสถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง

3.2 วิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐานและแผนงานของสถานศึกษา

3.3 ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน และอาจนำเสนอข้อมูล/หลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางแก้ไขด้วย

4. สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่น เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุงสาเหตุและแนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วย

5. ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล หากเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัดคณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร

ซึ่งจะทำให้สามารถสรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อย ๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 48-49) ข้อมูลทั่วไป /ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา/สถานที่ตั้ง สังกัด หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน /โครงสร้างการบริหารและบุคลากร/ข้อมูลนักเรียน/งบประมาณ/ข้อมูลสภาพชุมชน/วิสัยทัศน์/เป้าหมาย/มาตรฐาน/แผนงาน การดำเนินงาน/ ผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐาน/จุดเด่น จุดด้อย และแนวทางแก้ไข/สรุปผลการประเมิน/ผลการประเมินด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตที่เน้น จุดเด่น(เงื่อนไขของความสำเสร็จ) และจุดด้อย (สาเหตุและแนวทางการปรับปรุง) /ภาคผนวก กรอบแนวคิดหลัก/ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล/แผนภูมิที่ 4 สารสำคัญของรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี

จากข้อความดังกล่าวสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนสำคัญ คือ 1) ขั้นตอนการควบคุมคุณภาพโดยขั้นตอนนี้ต้องมีการศึกษาและเตรียมการ มีการตั้งคณะกรรมการทำงาน ให้ความรู้แก่บุคลากรทุกฝ่าย ตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆตลอดจนวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาและดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามแผน 2) ขั้นตอนการตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพ ขั้นตอนนี้จะต้องมีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ กำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานที่ไม่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา สรุปผลการตรวจสอบโดยจัดทำเป็นสารสนเทศและรายงานการตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและ 3) ขั้นตอนการประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นการเตรียมการเพื่อรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (Internal Quality Assurance) เป็นระบบที่สถานศึกษาสร้างความมั่นใจ (Assure) แก่ผู้รับบริการ ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงานว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ ทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมคาดหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัวและชุมชน

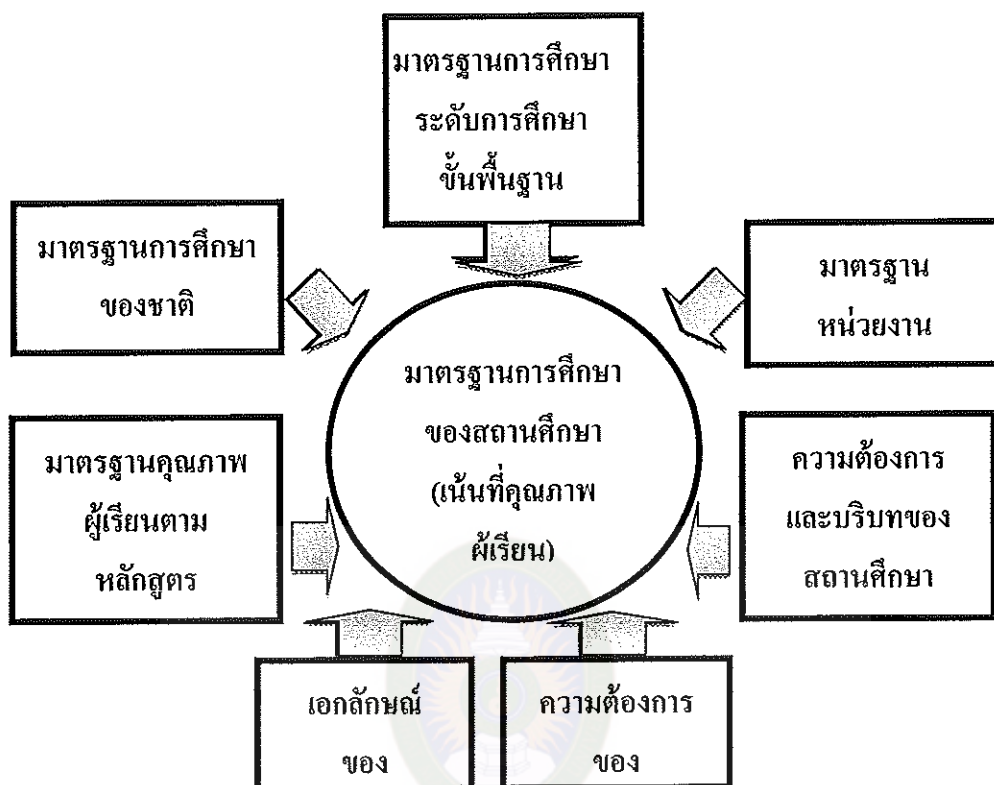
ตามความเหมาะสม ด้วยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพทั้งองค์กร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูและผู้บริหารตระหนักถึงเป้าหมายคือ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ และถูกกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ให้สถานศึกษาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“มาตรฐานการศึกษา” เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลายระดับ เช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้ง ยังมีการกำหนดมาตรฐานขึ้นหลายประเภท เช่น มาตรฐานการแนะแนว มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานลูกเสือและเนตรนารี มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เป็นต้น แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วน จะเห็นว่า มาตรฐานทั้งหลายนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะ และมีเป้าหมาย คือ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสิ้น (กรมวิชาการ, 2545 : 64 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 1 – 25 และ คหายุทธ์ มิตรสูงเนิน, 2542 : 126)

ตามกฎกระทรวงได้กำหนดไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งระดับปฐมวัย มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา นโยบายของหน่วยงานส่วนกลาง คุณลักษณะพิเศษของผู้เรียนที่สถานศึกษา ท้องถิ่น และชุมชนคาดหวัง เช่น ความมีสำนึกรักบ้านเกิด การเป็นพลเมืองดี การอนุรักษ์อาชีพท้องถิ่น/พื้นบ้าน การมีทักษะในอาชีพ (อาชีพใดอาชีพหนึ่ง) ความสามารถเฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่ง เป็นต้น นำมาสังเคราะห์หลอมรวมกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของ

สถานศึกษา อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาต้องพึงตระหนักเสมอว่า มาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน เป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แผนภาพที่ 2 ตัวแปรที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553 : 18

มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นนั้นควรมีการระบุตัวชี้วัดที่เป็นองค์ประกอบของมาตรฐานนั้น ๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการวัดและประเมินและการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานนั้นควรประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นักปราชญ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัย/แหล่งความรู้ใกล้เคียง เจ้าของกิจการ/สถานประกอบการในชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน เมื่อทุกคนที่เกี่ยวข้องเห็นพ้องต้องกัน คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ร่วมกันกำหนด จึงมีความเต็มใจและยินดีที่จะผลักดัน สนับสนุน และทำงานร่วมกับสถานศึกษาให้พัฒนาไปสู่เป้าหมายได้ในเวลาอันรวดเร็วและยั่งยืน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 15 – 16)

สรุปได้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานสถานศึกษา มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการวัดและประเมินผลและการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐาน

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

แผน (Plan) เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดมาแล้วล่วงหน้า โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างละเอียดรอบคอบ สำหรับเป็นเครื่องชี้นำการดำเนินการใด ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร การวางแผนมักมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกรอบเวลาของการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน ในสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผน 2 ประเภท คือ

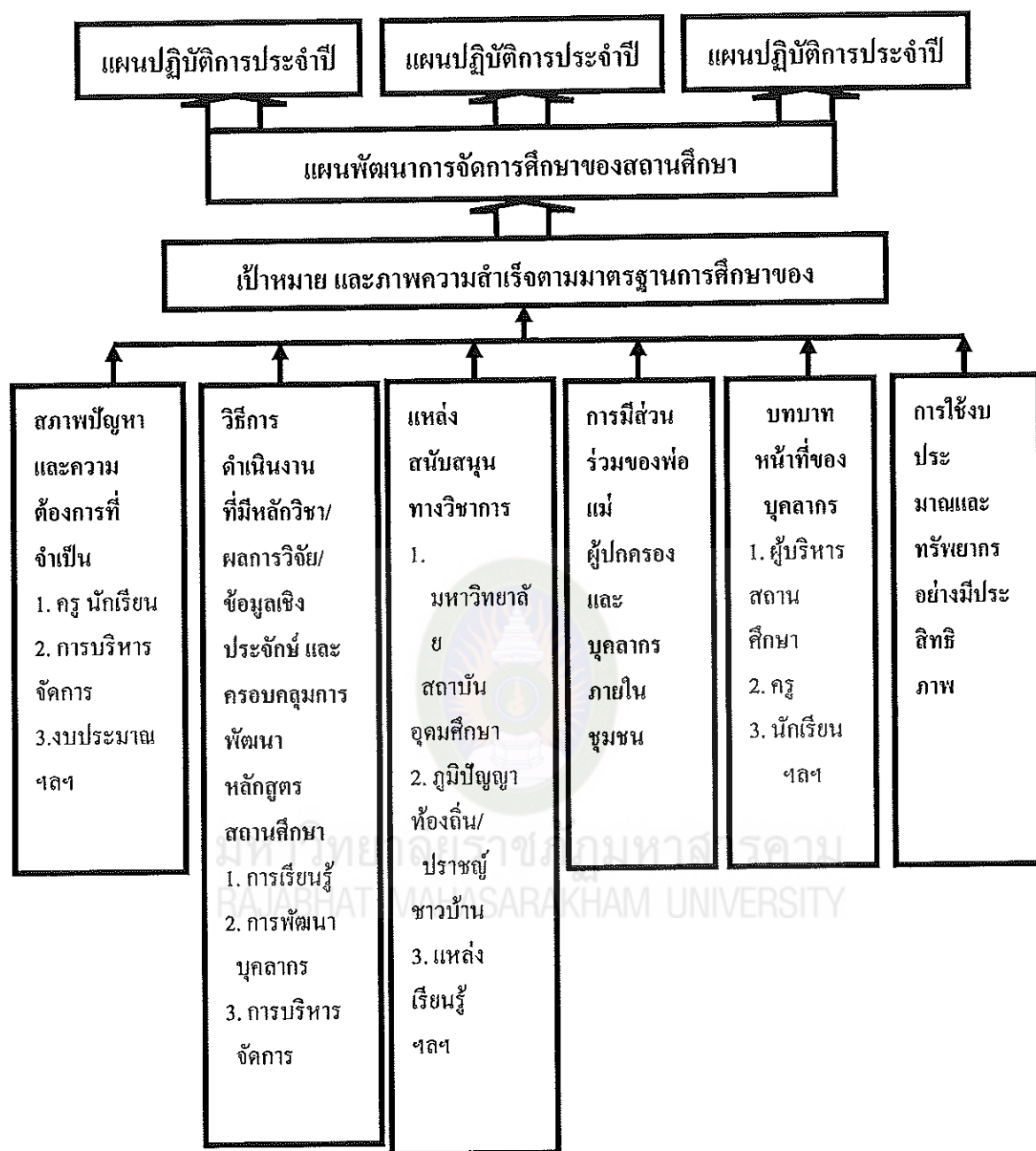
1. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแผนที่มีรอบระยะเวลาการพัฒนาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาจเป็นแผน 3 ปี แผน 4 ปี หรือแผน 5 ปี แล้วแต่ความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา แผนประเภทนี้จะสะท้อนกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่จะใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อนำไปสู่เป้าหมายได้คุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้ (Strategic Plan / Improvement Plan)

2. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan / Operation Plan) ซึ่งแตกออกมาจากแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อกำหนดดำเนินงานเป็นรายปี แผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีควรมีจุดเน้นที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม นอกจากความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมตามกรอบเวลา สถานที่ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบแล้ว สถานศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ราบรื่น คล่องตัว มีการประเมินตนเอง อันนำไปสู่การได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปเขียนรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องผ่านการคิดและวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์มาแล้วอย่างรอบด้านและรอบคอบ โดยอาจใช้วิธี SWOT Analysis, Balanced Scorecard

หรือวิธีการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสม สำหรับเป็นเข็มทิศชี้ทางการดำเนินงานตามกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่การบรรลุตามวิสัยทัศน์ และมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาวางเป้าหมายไว้ ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีจะมีการระบุดูประสงค์ เป้าหมาย การจัดสรรทรัพยากร และกรอบเวลาของการดำเนินงานตามแผนอย่างชัดเจน ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถตรวจสอบตนเองได้ว่า เป็นแผนพัฒนาที่มีคุณภาพหรือไม่ โดยพิจารณาจากประเด็นที่กฎกระทรวงกำหนดให้ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ
2. กำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม
3. กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้
4. กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน
7. กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
8. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

แผนภาพที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา : กรมวิชาการ (2545 : 64)

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทศวรรษหน้านั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเข้าใจบริบทและความต้องการของสถานศึกษาเอง โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ทั้งผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินภายนอก ผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการทดสอบระดับชาติ รวมทั้งผลการวิจัยจากการทำวิจัยชั้นเรียนของครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน โครงการ/กิจกรรมหรือนวัตกรรมที่นำมาใช้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและความต้องการ ใช้แหล่งวิชาการที่อยู่ใกล้เคียงให้เป็นประโยชน์ และที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งคือบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีจิตสำนึกร่วมในการจัดการศึกษาให้ถึงเป้าหมายที่หวังไว้ร่วมกัน (กรมวิชาการ. 2545 : 64 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 13-15 ; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 15 – 16)

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษามีแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นพื้นฐานของข้อมูลสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สมบูรณ์ ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายแต่ละกิจกรรมที่กำหนดอย่างสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดระบบการบริหารสถานศึกษาและระบบสารสนเทศเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 การจัดระบบบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถจัดระบบบริหารโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เช่น การใช้วงจรพัฒนาคุณภาพ (PDCA) ของเดมมิง (Deming Cycle) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (TQM) เป็นต้น โดยการจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ควรจัดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีการแบ่งงานเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ การบริหารงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา

สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษจำเป็นต้องมีคณะกรรมการหลายระดับ หลายฝ่าย นับตั้งแต่ระดับบริหาร/อำนวยการ ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น หรือมีการตั้งคณะทำงานเฉพาะขึ้นเพื่อรับผิดชอบงานเป็นคราว ๆ ไป สถานศึกษขนาดกลางซึ่งจะมีความคล่องตัวมากที่สุดก็จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดผู้รับผิดชอบงานที่เหมาะสม เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มากที่สุด สำหรับสถานศึกษขนาดเล็กรวมเน้นลักษณะการทำงานแบบบูรณาการ เช่น รวมงานวิชาการและงานงบประมาณไว้ด้วยกันเพราะทุกงานต้องเกี่ยวข้องกับ การใช้เงิน หรือรวมงานวิชาการกับงานบุคลากรเพราะการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับครู ครูทุกคนต้องทำงานบริหารทั่วไปได้ เป็นต้น ดังนั้นการทำงานในรูปคณะกรรมการ อาจมีความจำเป็นน้อยมากสำหรับสถานศึกษขนาดเล็กรวมเพราะบุคลากรมีอยู่เพียงไม่กี่คน ซึ่งทุกคนจึงต้องมีแผนการทำงานของตนเองควบคู่กับแผนการสอนด้วย เพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะตามวงจรคุณภาพ มีการปรับปรุงงานทันท่วงที ไม่ทำให้งานค้างค้ำ จึงมีเวลาให้กับการพัฒนาการเรียนการสอนได้เต็มที่

3.2 การจัดระบบสารสนเทศสถานศึกษา ควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษา สืบค้นได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้รับผิดชอบดูแลสารสนเทศของสถานศึกษาต้องทำงานอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดกรอบการเก็บข้อมูลเฉพาะที่จำเป็น วางแผนการเก็บข้อมูล ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย สร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายความตระหนักถึงความจำเป็นในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลและสารสนเทศทั้งหลายส่วนต้องได้จากครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาทั้งสิ้น เมื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้อง การได้มาซึ่งข้อมูลก็จะมี ความถูกต้องและได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีหลายด้านเช่น ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน วิธีการ/รูปแบบ/นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู วิธีการ/รูปแบบการบริหารจัดการของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา สถิติและผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลและสารสนเทศที่นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นที่สุดคือ ข้อและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล และต้องทำให้เป็นปัจจุบันในทุกภาคเรียน เพื่อการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานได้ทันเหตุการณ์ การมีระบบข้อมูลและสารสนเทศจึงจะนับว่าได้ประโยชน์อย่างแท้จริงการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สามารถจัดเก็บในรูปของแฟ้มเอกสาร หรือจัดเก็บโดยใช้ระบบต่าง ๆ จากคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา ปัจจุบันสถานศึกษาใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกข้อมูล ประมวลผลแล้วสรุปเป็น

สารสนเทศเพื่อการใช้งานได้ทันที ซึ่งการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยลดภาระในเรื่องนี้ได้อย่างมาก (กรมวิชาการ. 2545 : 64 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 13 – 15 และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 15 – 16)

สรุปได้ว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงานทุกคนมีส่วนร่วมและมีการประชาสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดความต้องการร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแนวทางให้ความเห็นและข้อเสนอแนะและแต่งตั้งคณะบุคคลทำการตรวจสอบทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษาและจัดให้มีข้อมูลเพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนพัฒนาวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยระบุข้อมูลลักษณะของวิธีการและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และแหล่งข้อมูล รวมทั้งจัดหาและหรือสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นปัจจุบันของข้อมูล อีกทั้งวิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรักษาให้เป็นหมวดหมู่ใช้ได้สะดวก และนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการข้อมูลและสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น เปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางการทำงาน เพื่อให้ทุกคนทุกฝ่ายมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่ขัดแย้งกัน แต่แผนจะไม่มี ความหมายถ้าการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษาไม่ดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการควบคู่กับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรม ย่อมสร้างคนที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ผู้บริหารจะทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพผล ดูแล กำกับ ติดตาม และนิเทศงานของบุคลากรทุกคน/ทุกฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริม ให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ให้ความสำคัญการดำเนินงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจน เป็นปกติวิสัย ครูต้องทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพ และเต็มเวลา แบ่งเวลาหรือ บริหารเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีได้อย่างเหมาะสมและบรรลุผลสำเร็จตามแผน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผล การดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน ซึ่งทุกคนที่เกี่ยวข้องจะ ปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทของตนเองอย่างดีที่สุดและภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้นำในการ ปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ

ติดตาม และให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรทุกคน/ทุกฝ่าย ให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ. 2545 : 64 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน. 2553 : ออนไลน์)

สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหมายถึง การดำเนินงานที่ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การ ส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย อย่างต่อเนื่องให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่กำหนดไว้โดยจัดทำ แผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจนครอบคลุม กลุ่มงาน/งาน/โครงการ กิจกรรมของสถานศึกษา

5. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบ ความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการจัดทำรายงานการ ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่ต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นแนวโน้มการ ปฏิบัติงานว่าดีขึ้นหรือกำลังถดถอยลง และควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือเร่งพัฒนาในเรื่องใดบ้าง การ ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจึงควรกระทำทุกปี ถือเป็นภาระประเมินตนเอง ของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การดำเนินงานทำได้ทั้งระหว่างและ หลังการดำเนินงาน โดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับคุณภาพผู้เรียนเป็นอันดับแรก และเชื่อมโยงถึงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ รวมถึงเอกลักษณ์ของ สถานศึกษาด้วยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในแต่ละครั้งเป็น ข้อมูลเชิงประจักษ์ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การ พัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ กฎกระทรวงยังกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษามีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย โดยให้ดำเนินการติดตามตรวจสอบอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสาม ปี ทั้งนี้ในส่วนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาควรจัดทำแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาภายในเขตการศึกษาเพื่อให้

สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพและได้รับประโยชน์จากการติดตามตรวจสอบครบถ้วน กรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาใดมีสถานศึกษาในคุณภาพแลรับผิชอบจำนวนไม่มาก ควรมีการติดตามตรวจสอบเป็นประจำทุกปี ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาอยู่ในคุณภาพแลรับผิชอบจำนวนมากไม่สามารถตรวจสอบให้ครบได้ภายใน 3 ปี ก็ควรมีการประสานงานโดยอาศัยบุคลากร/ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถร่วมปฏิบัติการได้ ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานในการออกติดตามตรวจสอบ มีการกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ชัดเจน ซึ่งประเด็นการตรวจสอบต้องสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการแจ้งผลการตรวจสอบให้สถานศึกษาทราบ เปิดเผยผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชนทราบด้วย ประโยชน์จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ผู้ปกครอง ชุมชน หรือแม้แต่ผู้เรียนเองรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา และหาทางปรับปรุงและพัฒนาาร่วมกัน รวมทั้งนำผลการตรวจสอบคุณภาพไปปรับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หรือแผนปฏิบัติการประจำปี และใช้เป็นข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 1 – 15) นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2545 : 9-10) กล่าวว่า การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการประเมินตนเองของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของบุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นเป้าหมาย จุดเน้น และทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถติดตาม รวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงานและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง 2) เพื่อรวบรวมการจัดระบบสารสนเทศและนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด 3) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) เพื่อเตรียมความพร้อมในการตรวจสอบจากภายนอกในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการตรวจสอบและทบทวนภายใน โดยบุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการเองและการตรวจสอบและทบทวนจากหน่วยงานต้นสังกัด

6. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายในถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อที่จะได้ทราบขีดความสามารถในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่ นำผลการประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันที เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การประเมินภายในถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษาหรือการประเมินตนเอง (Self-evaluation) การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาควรยึดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามควรสะท้อนภาพความสำเร็จที่ชัดเจนอย่างน้อย 2 ด้าน ดังนี้

6.1 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับชั้น พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน โดยระบุได้ถึงกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีความเสี่ยง กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนกลุ่มผู้เรียนที่มีคุณลักษณะยังไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ เพราะข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้หรือไม่ อันไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการต่อไป

6.2 คุณภาพการศึกษาด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้แล้วในทุกมาตรฐาน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน เช่น ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์การตรวจสอบจากเอกสารหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นต้น (สุวิมล กาญจนะ โทมล. 2551 : ออนไลน์)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 7) ได้แบ่งการประเมินคุณภาพออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นการประเมินโดยสถานศึกษาเองและการดำเนินโดยหน่วยงานต้นสังกัด และ 2) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษาโดยองค์กรมหาชน ซึ่งได้แก่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (สมศ.) มีหน้าที่ประเมินสถานศึกษาทุกแห่งและให้การรับรองตามมาตรฐานที่ได้ประกาศให้ทราบก่อนแล้ว โดยที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก (สมศ.) 1 ครั้งในทุก 5 ปี และการประเมินมาตรฐานการศึกษา เป็นเรื่องที่สถานศึกษาต้องร่วมมือกับเขตพื้นที่หรือต้นสังกัด จัดให้นักเรียนทุกคนในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ

ม.6 ได้รับการประเมินด้วยเครื่องมือมาตรฐาน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการพัฒนาคุณภาพ และเป็นเกณฑ์เทียบเคียงกับมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 15 – 16)

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน จากหน่วยงานส่วนกลางร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการ รวมทั้งดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาแล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข

7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

จากการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถสรุปและจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และถือว่าเป็นรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้สถานศึกษาต้องมีการะในการจัดทำรายงานหลายเล่ม การจัดทำรายงานประจำปีถือเป็นเรื่องปกติที่สถานศึกษาต้องจัดทำหลังการจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปี ทั้งนี้ นอกจากเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว สถานศึกษาต้องเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชนด้วย ซึ่งรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษานี้ จะนำไปเป็นฐานข้อมูลและหลักฐานยืนยันการพัฒนาสถานศึกษาสำหรับรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วยสถานศึกษาสามารถการกำหนดรูปแบบของรายงานประจำปีได้ตามความเหมาะสม โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย นำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สารสำคัญอาจแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา นักเรียน บุคลากร ทรัพยากร ชุมชน เกียรติยศชื่อเสียงและจุดเด่นของสถานศึกษา เป็นต้น 2) แผนการพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษา เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นต้น 4) ผลการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษา และ 5) สรุปผลการพัฒนาและการนำผลไปใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 13-15)

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2545 : 42-45) กล่าวถึงการรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการรายงานประจำปีหรือรายงานประเมินตนเอง

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 48 กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะรายงานคือ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานต้นสังกัด ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ดังนี้

1.1 เพื่อแสดงภาวะความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชนทราบเมื่อสิ้นปีการศึกษา

1.2 เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป

1.3 เพื่อให้สถานศึกษามีข้อมูลดำเนินการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเตรียมความพร้อมที่จะรับการประเมินจากองค์กรภายนอกต่อไป

2. การกำหนดรูปแบบของรายงานผลการประเมินภายในสถานศึกษา เป็นการรายงานให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจถึงสภาพ และผลการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของการสื่อสาร รูปแบบของการรายงานดังนี้

2.1 รูปแบบการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาให้พิจารณาตามที่โรงเรียนเห็นว่าเหมาะสม ไม่มีรูปแบบตายตัว แต่โรงเรียนควรออกแบบให้สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินตนเองที่โรงเรียนจัดทำเพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดในแต่ละปี

2.2 รายงานการประเมินตนเอง ควรมีเนื้อหาโดยสังเขป อ่านเข้าใจง่าย กระชับ สามารถนำข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบ หรือนำเสนอรูป แผนภูมิ กราฟ ตาราง ตามที่เห็นว่าเหมาะสม

2.3 การขอรับการประเมินจากคณะกรรมการประเมินภายนอก ควรมีการจัดทำบทสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนในช่วง 5 ปีด้วย

2.4 สำหรับเอกสารอ้างอิง ซึ่งจะเป็นข้อมูลประกอบการรายงานผลการประเมินตนเอง สถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

2.4.1 ข้อมูลที่มีความสำคัญและจำเป็นให้บรรจุในรายงานผลการประเมินตนเอง (ฉบับสมบูรณ์)

2.4.2 หลักฐานอ้างอิง ที่คิดว่าสำคัญ แต่ไม่สามารถจะบรรจุในรายงานประเมินตนเองได้ สถานศึกษาอาจจัดทำเป็นเอกสารประกอบการรายงานการประเมินตนเองได้

2.5 รายงานผลการประเมินตนเองที่ใช้ใน โรงเรียน สามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม แต่สำหรับการจัดทำทสรูปผลการดำเนินงานเพื่อเสนอคณะกรรมการประเมินภายนอก ควรมีความยาวไม่เกิน 20 – 30 หน้า

3. สารสำคัญของรายงานคุณภาพการศึกษาเนื่องจากรายงานการประเมินผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเอกสารที่บ่งบอกถึงสถานศึกษา และผลการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นจึงต้องมีสารสำคัญของรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ได้แก่ ชื่อสถานศึกษา สถานที่ตั้ง ระดับ/ประเภทที่เปิดสอน โครงสร้างการบริหารองค์กรจำนวนครู/จำนวนผู้เรียนปัจจุบันวิสัยทัศน์และภารกิจภาพรวมของสถานศึกษา

3.2 สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษา ดังนี้

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามเป้าหมายที่กำหนด

3.2.2 ผลการดำเนินงานตามที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.2.3 ความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงานกิจกรรมสำคัญของสถานศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนและชุมชนในด้านต่าง ๆ

3.2.4 ความสำเร็จและความภาคภูมิใจของสถานศึกษาที่สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษา และโครงการพิเศษที่จัดให้ผลดีเด่น

3.3 สภาพและผลการพัฒนาสถานศึกษา ตามเป้าหมาย ยุทธศาสตร์/แนวทางของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เช่นคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการเรียนรู้ ความก้าวหน้า และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาการพัฒนาบุคลากรความสัมพันธ์กับชุมชนทรัพยากร งบประมาณ

3.4 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

3.4.1 สรุปผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ตามที่แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษากำหนดในรอบปี

3.4.2 สรุปประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

3.4.3 แนวทางพัฒนาในปีต่อไป

3.4.5 การกำกับติดตาม ประเมิน และผลจูงระบบการประกันคุณภาพ

สรุปได้ว่า การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในหมายถึง การนำข้อมูลผลการประเมิน มาตรฐานคุณภาพ การตรวจสอบและทบทวนภายในและภายนอก มาประมวลรายงานความก้าวหน้าผลการพัฒนาคุณภาพประจำปีการศึกษาของสถานศึกษาต่อ หน่วยงานต้นสังกัด สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพต่อไป โดยการแต่งตั้งคณะทำงาน มีรูปแบบการรายงานที่สอดคล้องกับ กลุ่มเป้าหมายที่จะรายงานเพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ความยั่งยืนของการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น อย่างสม่ำเสมอ มีการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการตรวจสอบคุณภาพผลประเมินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นฐานวางแผนพัฒนาทุกระยะหรือทุกรอบการพัฒนากระบวนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษานั้น สถานศึกษาต้องยึดคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเอง จัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผน ด้วยจิตสำนึกที่ว่า “การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การ ดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา” การทำให้คุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น สถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (กรม วิชาการ. 2545 : 42 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 1 – 15 และสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 15 – 16)

1. สร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยถือว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติของ สถานศึกษา

2. กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างเด่นชัดเพื่อ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน จัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและ ดำเนินงานตามแผน โดยเน้นระบบคุณภาพ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามรอบ ระยะเวลาที่เหมาะสม และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. นำผลประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองหรือจาก หน่วยงานต้นสังกัด ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีการใช้ข้อมูลและ สารสนเทศอย่างชาญฉลาด

4. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลาย จนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

อุทุมพร จามรมาน (2543 : 60-61) ได้กล่าวถึง หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กรบุคลากรในพื้นที่
4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้
6. การรายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง กลไกส่วนหนึ่งของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยการการจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการส่งเสริม พัฒนา และประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 8 ประการ ดังนี้คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้านจำนวน 15 มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 11) ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ

- 1.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 1.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 1.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

1.4 เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

1.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น

1.6 สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/

นันทนาการตามจินตนาการ

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

2.1 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

2.2 เอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ

2.3 ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตระหนัก ู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และ

พัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.1 มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุดแหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ รอบตัว

3.2 มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

3.3 เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้

ระหว่างกัน

3.4 ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล

4.1 สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง

4.2 นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง

4.3 กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ

4.4 มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์

5.2 ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์

5.3 ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์

5.4 ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

6.1 วางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ

6.2 ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง

6.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

6.4 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

7.1 ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

7.2 ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

7.3 ครูออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสติปัญญา

7.4 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้

7.5 ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

7.6 ครูให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค

7.7 ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการปรับการสอน

7.8 ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา

7.9 ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลาเต็มความสามารถ

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

- 8.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน
- 8.2 ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ
- 8.3 ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
- 8.4 ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ
- 8.5 นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา
- 8.6 ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพและเต็มเวลา

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

- 9.1 คณะกรรมการสถานศึกษารู้และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด
- 9.2 คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตาม ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย
- 9.3 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

- 10.1 หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น
- 10.2 จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ
- 10.3 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน
- 10.4 สนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
- 10.5 นิเทศภายใน กำกับ ติดตามตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ
- 10.6 จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

11.1 ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัยมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพียง อยู่ในสภาพใช้การ ได้ดีสภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

11.2 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

11.3 จัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

12.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

12.2 จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

12.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

12.4 ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

12.5 นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

12.6 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

13.1 มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษารวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง

13.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นที่กำหนดขึ้น

14.1 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา

14.2 ผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา

ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

15.1 จัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

15.2 ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นที่กำหนดขึ้น

ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

บริบทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เริ่มมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอง เมื่อปี 2509 เป็นข้าราชการส่วนจังหวัด 5 อัตรา ได้แก่ ตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการส่วนจังหวัด ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนการคลัง และพนักงานบัญชีประจำอำเภอ 3 อัตรา นอกนั้นเป็นลูกจ้างประจำตำแหน่งพนักงานขับรถ เจ้าหน้าที่ธุรการและภารโรง 5-6 คน ที่ทำงานยังคงอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดปลายปี 2509 ทางราชการได้โอนการศึกษาประชากร จากกระทรวงศึกษาธิการ มาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ปี 2510 เปิดเขตเร่งรัดพัฒนาชนบทขึ้นที่ จังหวัดชัยภูมิเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดได้จัดสร้างอาคาร สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น 5 ช่วง ห้องที่บริเวณทิศเหนือศาลากลางจังหวัด จากกรรับโอนงานการศึกษาประชากร งานเร่งรัดพัฒนาชนบท จึงมีปริมาณงานและกำลังคนมากขึ้น อาคาร เดิมคับแคบลง ปี 2516 จึงสร้างต่อเติมอาคารออกไปทางด้านทิศตะวันตก 3 ห้อง และด้านทิศตะวันออก

1 ห้อง เพื่อให้เพียงพอ เป็นที่ทำงานของส่วนราชการองค์การฯ 5 ส่วน ได้แก่ สำนักงานเลขานุการจังหวัด ส่วนศึกษาธิการ ส่วนวิศวกรรม ส่วนแผนงานและส่วนการคลัง

ปี 2522 ได้ขยับขยายสร้างต่อเติมที่ทำงานไปทางทิศตะวันตกอีกครั้ง แต่ในครั้งนั้นสร้างเป็นอาคาร 2 ชั้น คสล. 3 ช่วงห้องสำนักงานองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด จึงมีลักษณะยาวเหมือนรถไฟ โดยมีหัวขบวนเป็นตึก คสล. ต่อขบวนเป็นอาคารไม้ส่วนราชการองค์การฯ ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบางส่วน โดยกระทรวงมหาดไทย ให้ตั้งส่วนเร่งรัดพัฒนาชนบทขึ้น ยุบส่วนวิศวกรรมและส่วนแผนงานเดิมเปลี่ยนไป เป็นฝ่ายวิศวกรรมและฝ่ายบริการและพัฒนาสังกัดส่วนที่ตั้งขึ้นใหม่ เพื่อความเหมาะสม ต่อมาส่วนการศึกษาต้องยุบไปเนื่องจากทางราชการให้โอนกิจการศึกษา กระจายไป สังกัดการประถมศึกษาแห่งชาติ

เมื่อปี 2523 ปัจจุบันมีข่าวว่าส่วนเร่งรัดพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่คงจะอ้างเหตุเพื่อความเหมาะสมอีกเช่นกัน อาคารองค์การบริหารส่วนจังหวัดเดิมมีห้อง ประชุม ศาลากลางจังหวัดบ้าง ศาลาประชาคมบ้างตามแต่โอกาสจะอำนวย การประชุมสภาจังหวัดแต่ละสมัย ประชุมจะใช้ระยะเวลายาว 7 วัน ถึง 15 วัน บางครั้งอาจขยายเวลาประชุมในราชการของหน่วยงานต้องไปประชุมกันที่อื่น และมีบ่อยครั้งที่สมาชิกสภาจังหวัดต้องนั่งรอการประชุม เพราะหน่วยงานอื่นใช้ห้องประชุมประชุมกิจการอื่น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงเกิดความคิดว่า เหตุใดองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงไม่จัดที่ประชุม สภาจังหวัดเป็นของตนเองไว้เพราะทำนองเดียวกับเทศบาลไม่ต้องเร่งไปประชุมที่อื่น ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้สร้างอาคารใหม่ หรือปรับปรุงอาคารเก่ามีห้องประชุม สภาจังหวัดใช้งานได้โดยสะดวก

ดังนั้นเมื่อปี 2527 สำนักงานเลขานุการ จังหวัดจึงได้เสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ว่าควร สร้างต่อเติมอาคารองค์การฯ หลังเก่าออกไปอีก 5 ช่วงห้อง จัดไว้ห้องประชุมสภาจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด (นายนพรัตน์ เวชชศาสตร์) เห็นชอบในหลักการ แต่ขอเวลานำความคิดเห็นปรึกษา กับสมาชิกสภาจังหวัดก่อน ได้รอการตั้งงบประมาณเพื่อการนี้ไว้ก่อนปี 2528 ได้ขอตั้งจ่ายเพื่อการสร้างต่อเติมอาคารดังกล่าวอีก แต่บังเอิญมีงานที่เร่งด่วนต้องใช้เงินงบประมาณ ส่วนจังหวัด เป็นค่าปรับปรุงสนามบินแห่งใหม่ที่โคกโจด บ้านหนองบัวขาว อำเภอเมืองชัยภูมิ ซึ่งอยู่ห่าง จากตัว จังหวัดออกไปประมาณ 12 กม. เพื่อมอบให้กองทัพ อากาศเป็นการแลกเปลี่ยนกับสนามบินเก่า ซึ่งใช้เป็นศูนย์ราชการ ในปัจจุบัน จึงเป็นอันต้องต่อเติมองค์การฯ

ต่อมาปี 2530 ได้ตั้งจ่ายเพื่อการสร้างต่อเติมอาคารอีก ครั้งนี้คณะกรรมการคลังเห็นพ้อง ด้วยกับความจำเป็นของทางราชการ แต่สถานที่ไม่เอื้ออำนวย กล่าวคือ ถ้าสร้างต่อเติมตามแนวอาคารเดิมออกไปอีก 5 ห้อง ตัวอาคารส่วนที่ต่อออกไปจะล้ำไปด้านหลังอาคารทั้ง ตัวอาคารจะ ไปจดอาคารสโมสรชาวชัยภูมิทั้งมีข่าวว่า จังหวัดจะได้งบประมาณมาต่อเติมอาคาร ศาลากลาง จังหวัด

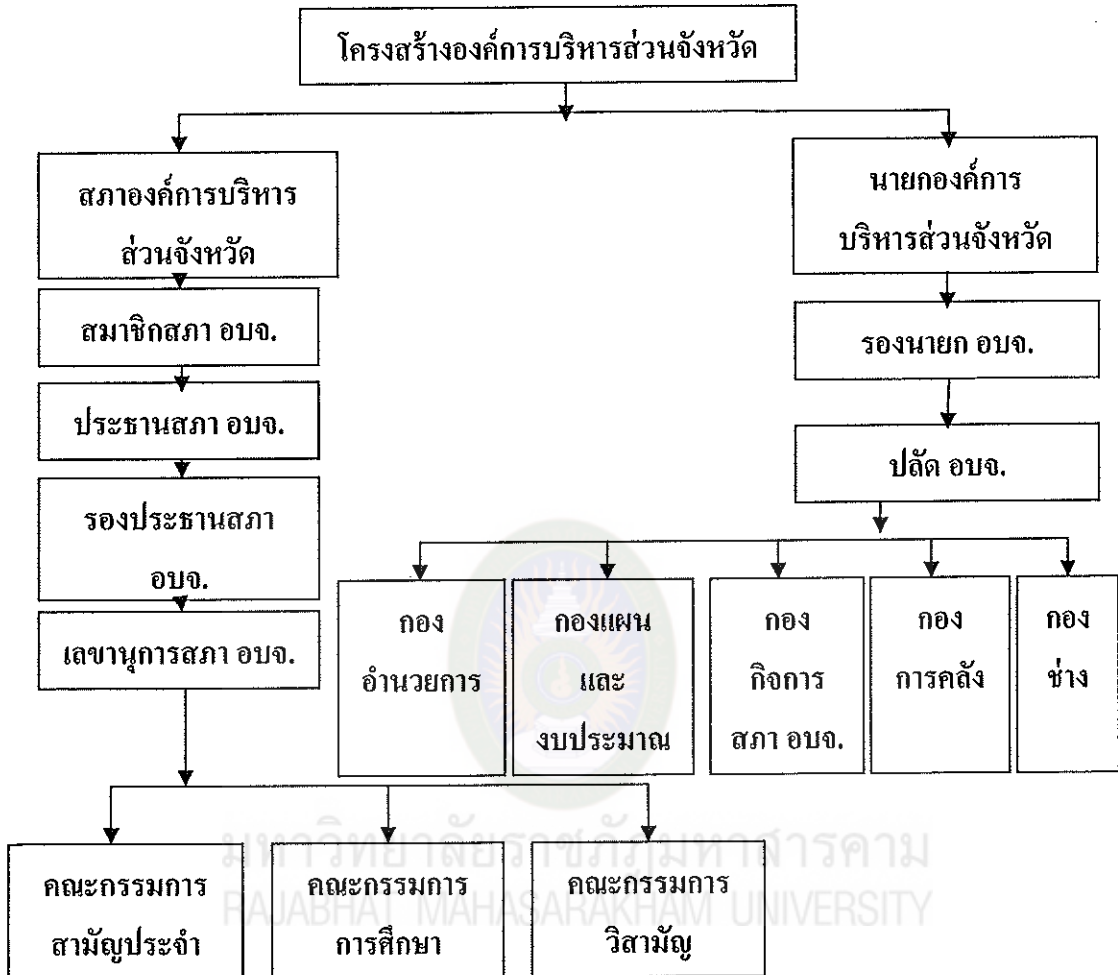
สร้างบังอาคารองค์การฯ ด้วยคณะกรรมการ การคลังสภาจังหวัด จึง ไปดูที่ดินขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัด บริเวณศูนย์ราชการ เนื้อที่ 20 ไร่เศษ เห็นห้องต้องกันว่าเหมาะแก่การสร้าง อาคาร สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดหลังใหม่ ที่มุ่งประสงค์จะสร้าง โดยให้มีห้องประชุม สภาจังหวัดไว้ด้วย ได้นำความคิดนี้หารือ ผู้ว่าราชการจังหวัด (ร.ต.สนั่น ธานีรัตน์ ผู้ว่าราชการ จังหวัดเห็นด้วย ทั้ง ได้ลดเงิน โครงการขาดลงหนอง ปลาเผาซึ่งเป็น โครงการนโยบายผู้ว่าราชการ จังหวัดลงจากเดิมที่จะตั้งไว้ 2,500,000 บาท เหลือเพียง 1,500,000 บาท เอาเงิน 1,000,000 บาท รวมเข้ากับงานสร้างอาคารหลังใหม่คณะกรรมการ การคลัง ได้ขอตัดเงินจากโครงการต่าง ๆ ในร่างข้อบัญญัติที่ไม่เร่งด่วนมาเป็นค่าก่อสร้างอาคารจน ได้เงินทั้งสิ้น 5,400,000 บาท ตั้งจ่ายใน งบประมาณรายจ่ายปี 2530 การออกแบบการก่อสร้างอาคารได้รับความร่วมมือจากโยธาธิการ จังหวัด (คุณประยุทธ์ ธรรมจารีย์) และทีมงาน โดยมี คุณภมรพรหม กุลพรหม เป็นวิศวกร ผู้ออกแบบประมาณราคาส่งแบบให้กรมโยธาธิการพิจารณาอนุมัติ คณะกรรมการการคลังที่เป็น แรงผลักดันให้ ตั้งจ่ายงบประมาณสร้างถาวรวัตถุชิ้นสำคัญเป็นผลสำเร็จ ได้แก่ ส.จ.ทองอินทร์ สุหุฉานาง, ส.จ.เสงี่ยม ทองศิริ, ส.จ.ชัยยันต์ วิเชียรพันธ์, ส.จ.ประมวล ลวดสูงเนินสูง ส.จ.กิตาพร กุณรัตน์ศิริ และส.จ.จรัญ ศักดิ์ศิริ

อาคารสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิหลังใหม่ ได้สร้างเสร็จสมบูรณ์ โดดเด่น สวยสง่างาม เป็นประ โยชน์แก่ทางราชการอย่างยิ่งจังหวัดชัยภูมิได้เลือกใช้อาคารหลังใหม่ เป็นสถานที่รับเสด็จ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีฯ รวม 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2532 และวันที่ 27 พฤษภาคม 2532 เป็นที่ทรงพักผ่อนอิริยบถและเสวยพระพระยาอาหาร กลางวัน นับว่าเป็นวโรกาสอันเป็นมงคลสูงส่งแก่พวกเราชาวองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ หลังจากเสร็จจากการรับเสด็จได้ใช้สถานที่แห่งนี้ปฏิบัติราชการของหน่วยงาน ตั้งแต่วันอังคารที่ 6 มิถุนายน 2532 เป็นต้นมา

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีนายมนตรี ชาลีเครือ เป็นนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัด และมีประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ และมีสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนจังหวัด จำนวน 36 คน เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

การบริหารกิจการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิแบ่งโครงสร้างการบริหารกิจการ ภายในองค์กร ได้แก่ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กองกิจการสภา กองแผนและ งบประมาณ กองคลัง/กองช่าง/ กองการศึกษาฯและวัฒนธรรม/กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต กอง พัสตและทรัพย์สิน และหน่วยตรวจสอบภายใน จะมีการตัดตั้งกองเพิ่มขึ้นอีก 2 กอง คือ กอง สาธารณสุข กองป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการถ่ายโอนภารกิจจาก

ส่วนกลางตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น พ.ศ. 2542

แผนภาพที่ 4 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ที่มา : รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาและมาตรฐาน
การศึกษาสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ชัยภูมิ (2555 : 2)

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ชัยภูมิ ประจำปีการศึกษา 2555

วิเคราะห์สถานศึกษาจากผลการประเมิน โดยภาพรวม ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

ปัจจัยภายในสถานศึกษา	
จุดเด่น	จุดควรพัฒนา
<p>ปัจจัย</p> <p>ครูมีคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีจำนวนเพียงพอ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มุ่งมั่น และอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน แสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ เป็นประจำ</p> <p>สถานศึกษามีจำนวนผู้เรียนและอายุตามเกณฑ์ มีสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียว และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา</p> <p>ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพบริหารการศึกษา มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ บริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน</p> <p>กระบวนการ</p> <p>สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มีการจัดหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ</p>	<p>ปัจจัย</p> <p>ครูส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดทักษะการประเมินผลตามสภาพจริง ไม่ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพจริง ไม่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียน</p> <p>สถานศึกษามีอาคารเรียน อาคารประกอบ เสื่อมโทรม ห้องเรียน ห้องวัสดุ ครุภัณฑ์ และสื่อเทคโนโลยี ยังไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา</p> <p>ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ และความสามารถในการบริหารงานวิชาการ</p> <p>กระบวนการ</p> <p>สถานศึกษามีการจัดการข้อมูลสารสนเทศยังไม่ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน ยังไม่นำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน ขาดการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้ ขาดความต่อเนื่องในการนิเทศการเรียนการสอน และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาบันทางวิชาการยังมีน้อย</p>

<p>ผลผลิต</p> <p>ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ภาพและ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี จิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สุจริต</p>	<p>ผลผลิต</p> <p>ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดง ความคิดเห็น แสวงหาความรู้ด้วยตนเองน้อย ขาดทักษะ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิด อย่างมีวิจารณญาณ คิด ไตร่ตรอง และคิดแบบ องค์กรรวมทั้งระบบ</p>
ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา	
<p>โอกาส</p> <p>สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก หน่วยงานต้นสังกัด ได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและ เอกชนในการพัฒนาการศึกษา</p>	<p>อุปสรรค</p> <p>ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้เรียนส่วน ใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกแยก ขาดแคลน ปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลกระทบต้อปัญหาด้าน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p>

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

รักษาสภาพการจัดกิจกรรมที่ดี ๆ ที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้นสม่ำเสมอและยั่งยืน ปรับ พฤติกรรมการสอนของครู ให้สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากขึ้น ให้เข้าถึงทุกคน ผู้เรียนได้ ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ และยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ใน รายวิชาที่สำคัญ และส่งเสริมให้มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารให้มากขึ้น ควรพัฒนาการ นิเทศให้มีระบบ กระทำทั่วถึงต่อเนื่อง และมีเป้าหมายชัดเจนจากผู้บริหารและเพื่อนครูด้วยกันแบบ กัลยาณมิตรและ ให้สถานศึกษานำระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ในการบริหารจัดการ การศึกษา และเน้นการประเมินผลการปฏิบัติงาน การรายงานอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เทพินทร์ ทองศรี (2546 : 71-72) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในโรงเรียนบ้านแก้งอะฮวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาครูด้านการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการพัฒนาครูยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก ความมุ่งมั่น พยายาม และไม่เห็นความจำเป็นในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการวัดแบบรายงานประเมินตนเองในโรงเรียน ทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การศึกษา เอกสารด้วยตนเอง การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ การศึกษาดูงาน และการมอบหมายงานให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 2) ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ทำงานร่วมกับกัลยาณมิตร และ 3) ครูสามารถเขียนรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน เพื่อรองรับการประเมินภายในและภายนอก การดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว จึงเป็นการสร้างความพร้อมการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน พร้อมทั้งจะเปิดเผยรายงานผลการจัดการศึกษาต่อสาธารณชน

รุ่งอรุณ บุตรมี (2546 : 119-120) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก โรงเรียนบ้านตราด อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งผลให้ครูมีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน ร่วมกันวางแผนพัฒนางาน มีการตรวจสอบประเมินตนเอง ระดมกำลังช่วยเหลือการทำงาน และ 2) การศึกษาดูงาน ส่งผลให้บุคลากรได้รับประสบการณ์ตรง จากโรงเรียนที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จตามการปฏิบัติงานในสภาพจริง ทำให้ครูได้แนวคิด เกิดความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจในเทคนิคแนวทางการทำงาน ทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางาน การปฏิบัติงาน ส่งผลให้บุคลากรมีการพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามแผนงาน โครงการมีการพัฒนางานจากการปฏิบัติงานจริงควบคู่ไปกับการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลมีการช่วยเหลือแนะนำสนับสนุนการทำงาน ทำให้มีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพงานให้เข้าสู่มาตรฐาน

ลิขิต ศกุนะสิงห์ (2546 : 125-126) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา กิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา กิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานีโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนมีสมรรถภาพทางร่างกายผ่านเกณฑ์ด้านคุณภาพนักเรียนที่กำหนดมากที่สุด นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก มีความภูมิใจในความเป็นไทยมากที่สุด ด้านมาตรฐานการเรียนสอนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และเล็กจัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนมากที่สุด

สุรพล สีมา (2547 : 117-118) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนหนองไผ่วิทยานุสรณ์ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เมื่อพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ด้านการศึกษาและการเตรียมการ พบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น ด้านการวางแผนการการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศทางการศึกษารอบทุกด้าน และมีเอกสารคุณภาพตามเกณฑ์ ด้านการนำแผนงานประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ พบว่า มีการทบทวนสร้างความเข้าใจร่วมกันและพัฒนาบุคลากร จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและมีการนิเทศ กำกับ ติดตามด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา พบว่า มีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบและประเมินผล มีการจัดทำเอกสารสรุปรายงานผลการตรวจสอบ ด้านการพัฒนาและการปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงาน พบว่า มีการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาตามข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการเตรียมการรับการประเมินภายนอกพบว่า มีข้อมูลสารสนเทศของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและบุคลากรมีความพร้อมที่จะได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก

อรพิน ภิญ โยภูภาวสุทธิ (2547 : 113-114) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

2. ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ด้าน

การ รายงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

กิตติพงษ์ โพธิ์พรม (2548 : 182-183) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนพุทธโฆทาวนาประชาสรรค์ อำเภอเขาวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 3 พบว่า ผลการดำเนินการพัฒนาโดยการสร้างความตระหนัก และการนิเทศกำกับ ติดตาม ทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างเป็นระบบ งานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น ด้านการวางแผนงานประกันคุณภาพการศึกษาพบว่า มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศทางการศึกษาครบทุกด้าน และมีเอกสารคุณภาพตามเกณฑ์ด้านการนำแผนงานประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ พบว่า มีการทบทวนสร้างความเข้าใจร่วมกันและพัฒนาบุคลากรจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และมีการนิเทศ กำกับติดตาม ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา พบว่า มีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบและประเมินผลมีการจัดทำเอกสารสรุปรายงานผลการตรวจสอบ (รายงานประเมินตนเอง : SSR) การเตรียมรับการประเมินภายนอก พบว่า มีข้อมูลสารสนเทศของการประกันคุณภาพการศึกษาและบุคลากรมีความพร้อมที่จะได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก

เพ็ญศรี แก้วแกมเกตุ (2547 : 119 – 120) ได้ศึกษาการดำเนินงานมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนประถมศึกษาดันแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาดันแบบมีการดำเนินงานมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในรูปแบบการสอนที่หลากหลาย มีสอนสอดแทรกคุณธรรม และจริยธรรมในทุกรายวิชา จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

บุญวรรณ มณีเนตร (2547 : 114-115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในด้านแนวทางการดำเนินงานตามขั้นตอนการดำเนินงานทั้ง 8 ขั้น ประกอบด้วย 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน ในด้านปัญหาการดำเนินการทั้ง 8 ขั้นตอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย , ด้านการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานพบว่า

วุฒิการศึกษาของผู้บริหารต่างกัน จะมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในต่างกัน ส่วนขนาดโรงเรียนต่างกัน ประสพการณ์ต่างกัน มีการดำเนินงานไม่ต่างกัน

ประสิทธิ์ พิลาวุฒิ (2548 : 126-127) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านพลับหนองคำ (มหาชัยชิโนบล) อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การนิเทศกับกำติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ครู บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีทัศนคติที่ดี ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันแก้ไขปรับปรุง มีกระบวนการทำงานให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งกันและกัน การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจและเกิดความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา

นิกร ศรีสุพัฒน์ (2550 : 60-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าสูง 3 อันดับ คือ การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สามารถ โสภานเวทย์ (2550 : 142 – 165) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้ หน่วยงานต้นสังกัด ควรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ กำหนดแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน มีการประเมินคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงงานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ณรงค์ฤทธิ์ มะลิวัลย์ (2549 : 105-107) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านทรายมูล (ทรายมูลประชาราชูร์) อำเภอมูลทราย จังหวัดยโสธร พบว่า การศึกษาและการเตรียมการครูอาจารย์ไม่ได้ศึกษาแนวคิดรูปแบบ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญ ถือว่าเป็นภาระงานเพิ่มเติมจากงานประจำที่มีอยู่เดิมการวางแผนงานประกันคุณภาพการศึกษาผู้มีส่วนได้เสียไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำและพิจารณา และยังไม่ได้เผยแพร่สร้างความเข้าใจและความตระหนัก ความร่วมมือในการดำเนินงาน การนำแผนงานประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ไม่ได้ทบทวนสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นเหตุที่ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการ

พัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่า มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศทางการศึกษารอบทุกด้าน และมีเอกสารคุณภาพตามเกณฑ์ ด้านการนำแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้พบว่า มีการทบทวนสร้างความเข้าใจร่วมกันและพัฒนาบุคลากรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและมีการนิเทศกำกับติดตาม ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา พบว่า มีการแต่งตั้งกรรมการจัดทำเอกสารสรุปรายงานผลการตรวจสอบ (รายงานประเมินตนเอง : SAR) การเตรียมรับการประเมินภายนอก พบว่า มีข้อมูลสารสนเทศของการประกันคุณภาพการศึกษาและบุคลากรมีความพร้อมที่จะได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก

สมนึก อินหวัน (2551 : 60-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่เมาะ พบว่า ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการสร้างวัฒนธรรมแก่บุคลากรทุกฝ่าย โดยการประชุม การจัดอบรม มีการวางแผน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถและมีความสุข รวมทั้งต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำกับ ติดตาม เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน อีกทั้งต้องทำหน้าที่ในการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

สิทธิศักดิ์ คำใบ (2552 : 75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สถานศึกษา มีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

พิเชต มุลตะกร (2552 : 112-116) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายมาตรฐานมีระดับความเห็นด้วยมาก ประเด็นที่มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุดในแต่ละมาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา มาตรฐานด้านครู โรงเรียนจัดให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา อย่างน้อยปีการศึกษาละ 20 ชั่วโมง มาตรฐานด้านผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของชุมชน การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานและ

มาตรฐานการศึกษาโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลิม (Lim, 1999 : 379-390) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาของประเทศกำลังพัฒนา โดยมุ่งศึกษาประเด็นของคุณภาพการจัดการเรียนการสอนการวิจัยและการให้บริการต่อชุมชน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพในการจัดบริการสื่อ/อุปกรณ์ในการเสริมทักษะการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ รวมทั้งกระบวนการทางเทคนิคที่อำนวยความสะดวกในการพัฒนางานวิจัย ตลอดจนความต้องการในเรื่องของระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมในแต่ละสถาบัน

แบสเดน (Basden, 2000 : 1684 – A) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยในขั้นแรกกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งให้เห็นว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษา อย่างไรก็ดี จากนั้น ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ มีการกำหนด เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีการตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ กำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนของกระบวนการและผลลัพธ์และมุ่งเน้นให้สถานศึกษาเป็นเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนการจัดการดำเนินงาน คุณภาพเชิงรุก และได้มีการสรุป การประกันคุณภาพการศึกษาว่าไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียนได้แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้

แอเทรีย (Atria, 2000 : 4254 – A) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการประกันคุณภาพและขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาของอิลลินอยส์และขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาต่อพฤติกรรมของครูในโรงเรียนราษฎร์ในชิคาโกต่อการพัฒนาโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า การประกันคุณภาพดังกล่าว มีอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงขององค์กรพอ ๆ กับทฤษฎีการกระตุ้นพฤติกรรมดังกล่าว ถูกมองว่าเป็นส่วนประกอบของทั้งสองทฤษฎี พฤติกรรมของครูเป็นเหมือนตัวกำหนดที่สำคัญของการพัฒนา โรงเรียน การประกันคุณภาพและขั้นตอนการวางแผนต่อการพัฒนาของอิลลินอยส์มีผลกระทบในแง่บวกของพฤติกรรมของครูต่อการพัฒนา โรงเรียน

บั๊ก (Bugg. 2001 : 4330 – A) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพและการวางแผน การปรับปรุงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย รัฐอิลลินอยส์ พบว่า

1. ก่อนที่จะมีการแนะนำเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการวางแผนการปรับปรุง โรงเรียนมัธยมทั้งสองแห่งได้รักษาสภาพโครงสร้าง ที่เป็นรูปแบบสำหรับการปรับปรุงโรงเรียน
2. โรงเรียนชนบทสามารถนำรูปแบบของกระบวนการการประกันคุณภาพนี้ ได้พัฒนาโครงสร้างการปรับปรุงโรงเรียนได้
3. การประกันคุณภาพทำให้อุทศาสตร์การสอนเปลี่ยนไปในทางที่ดีและได้นำมาใช้ในโรงเรียนที่ร่วมโครงการ
4. แม้ว่าประกันคุณภาพจะได้รับความสำเร็จในการปรับปรุงและพัฒนา โรงเรียนก็ตาม ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเตรียมการและดำเนินการด้วยความรอบคอบ จึงจะประสบความสำเร็จ
5. กรอบงานของการประกันคุณภาพมีศักยภาพที่จะช่วยปรับปรุง และพัฒนา โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ มีแหล่งเงินและต้องตระหนักถึงกระบวนการในการปรับปรุงและพัฒนาจึงจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

สตีเวน (Stevene. 2004 : 2737 – A) ศึกษาพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างชัดเจน ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศ เยอรมนี มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย จากจังหวัดหนึ่ง ไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพ การศึกษาและควบคุมการประเมินถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครูที่ต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตนซึ่ง ต้องดำเนินไปอย่างมีเหตุผลและกระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง มากมายในการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนถึงการประเมินครูในสถานศึกษา ซึ่งต้องเกิดการ พัฒนา อย่างชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือกับการใช้ข้อสอบภายนอก โรงเรียนมี การควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจาก บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอากระบวนการสอนมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิง ไปสู่การ ยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลียมีการนำเอากระบวนการประเมินผล โดยใช้ข้อสอบ มาตรฐานมีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า มี การศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบ้านแก้งอะฮวน จังหวัด อุบลราชธานี โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่าหลังจากได้ดำเนินการการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ การ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

และ สามารถเขียนรายงานเพื่อรองรับการประเมินภายในและภายนอกได้ (เทพินทร์ ทองศรี. 2546 : 71-72) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก โรงเรียนบ้านตราด จังหวัดศรีสะเกษพบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งผลให้ครูมีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน ร่วมกันวางแผนพัฒนางาน มีการตรวจสอบประเมินตนเอง ระดมกำลังช่วยเหลือการทำงาน และการศึกษาดูงาน ส่งผลให้บุคลากร ได้รับการประเมินตรงตามการปฏิบัติงานในสภาพจริง (รุ่งอรุณ บุตรมี. 2546 : 119-120) ได้ศึกษา การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนมีสมรรถภาพทางร่างกายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดมากที่สุด นักเรียนใน โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก มีความภูมิใจในความเป็นไทยมากที่สุด โรงเรียนขนาดใหญ่และเล็ก จัดการเรียนการสอน โดยปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนมากที่สุด (ลิทัย สกุนะสิงห์. 2546 : 125-126) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนหนองไผ่ วิทยานุสรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า บุคลากรภายใน โรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น และบุคลากรมีความพร้อมที่จะ ได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก (สุพล สีมา. 2547 : 117-118) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สมุทรสงคราม พบว่า สภาพการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย (อรพิน ภิญญาสุทธิ. 2547 : 113-114) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนพุทธโฆ ภาพนาประชาสรรค์ พบว่า บุคลากรภายใน โรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น (กิตติพงษ์ โพธิ์พรม. 2548 : 182-183) ได้ศึกษาการดำเนินงานมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนประถมศึกษา ตำบลแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาตำบลแบบมี การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เพ็ญศรี แก้วแกมเกตุ. 2547 : 119 – 120) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าการดำเนินการทั้ง 8 ขั้นตอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (บุญวรรณ มณีเนตร. 2547 : 114-115) ได้ศึกษาการ พัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านปลับหนองคำ จังหวัดยโสธร พบว่า บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การนิเทศกับกำติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ครู บุคลากรผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่ดี ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำร่วมกัน

ตรวจสอบ และร่วมกันแก้ไขปรับปรุง มีกระบวนการทำงานให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งกันและกัน (ประสิทธิ์ พิลาวุฒิ. 2548 : 126-127) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก (นิกร ศรีสุพัฒน์. 2550 : 60-71) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน หน่วยงานต้นสังกัด ควรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ กำหนดแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน ประเมินคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงงานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สามารถ โสภานเวทย์. 2550 : 142 – 165) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านทรายมูล จังหวัดยโสธร โดยวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศทางการศึกษาครบทุกด้าน และมีเอกสารคุณภาพตามเกณฑ์ มีการทบทวนสร้างความเข้าใจร่วมกันและพัฒนาบุคลากรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและมีการนิเทศกำกับติดตาม ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีการแต่งตั้งกรรมการจัดทำเอกสารสรุปรายงานผลการตรวจสอบเพื่อเตรียมรับการประเมินภายนอก (ณรงค์ฤทธิ์ มะลิวัลย์. 2549 : 105-107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่เมาะ พบว่า ควรมีการสร้างความตระหนักแก่บุคลากรทุกฝ่าย โดยการประชุม การจัดอบรม มีการวางแผน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถและมีความสุข รวมทั้งต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำกับ ติดตาม เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน อีกทั้งต้องทำหน้าที่ในการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ (สมนึก อินหวัน. 2551 : 60-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 พบว่า สถานศึกษามีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (สิทธิศักดิ์ คำใบ. 2552 : 75) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมและรายมาตรฐานมีระดับความเห็นด้วยมาก (พิเชต มุลตะกร. 2552 : 112-116) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักวิจัยชาวต่างประเทศที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายใน สามารถสรุปได้ดังนี้ ได้ทำวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาของประเทศกำลังพัฒนา โดยมุ่งศึกษาประเด็นของคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนการวิจัยและการให้บริการต่อชุมชน พบว่า คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา

ในประเทศกำลังพัฒนาขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพในการจัดบริการสื่อ/อุปกรณ์ในการเสริมทักษะการเรียนรู้ การสอนและการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ รวมทั้งกระบวนการทางเทคนิคที่อำนวยความสะดวก (Lim. 1999 : 379-390) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย พบว่าการประกันคุณภาพการศึกษาว่าไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียนได้แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ องค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้ (Basden. 2000 : 1684 – A) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการประกันคุณภาพและขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาของอิลลินอยส์และขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาต่อพฤติกรรมของครูในโรงเรียนราษฎร์ในชิคาโกต่อการพัฒนา โรงเรียน พบว่าการประกันคุณภาพ อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงขององค์กรพอ ๆ กับทฤษฎีการกระตุ้นพฤติกรรม พฤติกรรมของครูเป็นเหมือนตัวกำหนดที่สำคัญของการพัฒนา (Atria. 2000 : 4254 – A) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพและการวางแผนการปรับปรุงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย รัฐอิลลินอยส์ พบว่า โรงเรียนชนบทสามารถนำรูปแบบของกระบวนการการประกันคุณภาพพัฒนา โครงสร้างการปรับปรุง โรงเรียนได้ การประกันคุณภาพทำให้อุทศาสตร์การสอนเปลี่ยนไปในทางที่ดีและได้นำมาใช้ในโรงเรียนที่ร่วมโครงการ แต่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเตรียมการและดำเนินการด้วยความรอบคอบ จึงจะประสบความสำเร็จ (Bugg. 2001 : 4330 – A) ศึกษาพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในประเทศเยอรมนี การประกันคุณภาพการศึกษาและควบคุมการประเมินถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครูที่ต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนถึงการประเมินครูในสถานศึกษา ซึ่งต้องเกิดการพัฒนอย่างชัดเจน ในประเทศสวีเดน ต้องให้ความสำคัญและเชื่อถือกับการใช้ข้อสอบภายนอก โรงเรียนมี การควบคุมจากส่วนกลางในประเทศฝรั่งเศส ต้องให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอากระบวนการสอนมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน ในประเทศนิวซีแลนด์ และมีการนำเอากระบวนการประเมินผล โดยใช้ข้อสอบมาตรฐานมีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป ในประเทศออสเตรเลีย (Steven. 2004 : 2737 – A)